

straks komen met het voorstel, Lucas 2:13, 14 door de gemeente te laten zingen op een melodie, welke dit mogelijk maakt — dan zou ik dat zeer toezien en goede hoop hebben, dat de Synode van Utrecht dit voorstel niet zou afwijzen. Prachtig; dan wordt art. 69 der K. O. gewijzigd en mag iedere dominee, die dat wil, den Engelenzang door zijn gemeente laten aanheffen. Doch zoolang de kerken met elkander daartoe niet besloten, is en blijft dat ongeoorloofd en mag m.i. die raad dus niet gegeven worden.

Nu hebt gij het nog wat erger gemaakt en gezegd: „Doe het eerst en zet het dan in de pers.“ Dat noem ik, welbewust, een ondoordacht en revolutionair advies. Wanneer men zoo in onze kerken wil gaan handelen zonder zich te storen aan hetgeen men met elkander is overeengekomen, dan wordt alle reformatie onmogelijk gemaakt. Er zal dan groote wanorde ontstaan en op geen enkel accord, geen enkelen regel zal men meer kunnen rekenen. Bovendien maakt men juist daardoor de menschen schichtig en bewerkt men, dat ze van zulk een reformatie-mentaliteit niets moeten hebben.

Ik weet, dat er tijden en redenen kunnen zijn, waarop en waarom men deuren intrapt en ruiten stuk slaat. Maar een kalme, goede brandweerman doet dat niet, als het niet noodig is; hij zoekt den brand te blussen met aanrichting van zoo weinig mogelijk schade. Alleen zenuwachtige, voor hun werk niet geschikte menschen halen zulke dingen uit. En aangezien gij dat allermint zijt, geloof ik uw advies ondoordacht te mogen noemen.

Ik ben er bijna zeker van, dat gij mij dit zult toestaan. Maar omdat ik het niet ongevaarlijk vind, wanneer menschen van uw gezag zulke dingen zeggen, leg ik heel wat zout op dit slakje. Het moet zoo gauw mogelijk smelten als het geen groote schade aan de echte reformatie zal doen. Deputaten voor de Liturgie komen over enkele maanden met tamelijk ingrijpende voorstellen, die m.i. lang niet iedereen zoo maar dadelijk zal aanvaarden. Willen we den weg open houden voor een sympathieke beoordeling daarvan, in de hoop, dat de reformatie, die wij wenschen en voorstaan, in den kerkelijken weg een goed onthaal zal vinden, dan moeten we de menschen niet schrikachtig maken door zulke dingen als gij hebt geschreven, en ons best doen om in het spoor van orde hen verder te brengen.

Ik laat uw derde voorbeeld (een deel der Kerstprek voor kinderen) nu maar rusten, omdat mijn papier zoo ongeveer vol is en ik het zeer weinig belangrijk vind. Ik heb deze dingen echter willen zeggen, omdat er, naar ik vrees, heel wat z.g.n. reformatoren zijn, die met allerlei niet voldoende doordachte opmerkingen, welke ó zoo gauw gemaakt kunnen worden en ó zoo gekleed staan, leelijke struikelblokken leggen op den weg dergenen, die met studie en na rijpe overweging hun best doen, onzen eeredienst te verbeteren.

Nu zijt gij een te ernstig man dan dat ik u onder zulken zou rekenen. Maar dan moet ge ook niet uw pen zoo over het papier laten hollen, zonder te overwegen wat anderen uit uw woorden kunnen maken en tengevolge daarvan zouden kunnen doen. Willen we de echte „reformatie-mentaliteit“ kweken (ik heb het niet op dat woord, doch laat dat nu maar rusten), dan zullen we niets moeten doen en zeggen, wat haar kan verhinderen te komen. En dan moeten we met elkander beproeven, in den ordelijken weg wel overwogen verbeteringen tot stand te brengen.

Overigens ben ik het best eens met wat ge schreeft over de onmogelijkheid om te reformeeren zonder aan iemands heilig huisje te raken. Ik ben daarvoor evenmin bang als gij, en dank u voor de goede woorden, die ge daarover schreeft. Denk nu eens rustig na over het bovenstaande; misschien (ik heb het niet op dat woord, doch laat dat nu maar rusten), dan zullen we niets moeten doen en zeggen, wat haar kan verhinderen te komen. En dan moeten we met elkander beproeven, in den ordelijken weg wel overwogen verbeteringen tot stand te brengen.

Met broederlijken groot,

J. C. DE MOOR.

UIT DE SCHRIFT.

Zijn rieken.

En zijn rieken zal zijn in de vreeze des Heeren; en Hij zal naar het gezicht Zijner oogen niet rieken. Hij zal ook naar het gehoor Zijner ooren niet bestraffen. Jesaja 11:3.

Wanneer de stedeling van onzen tijd even kans ziet, ontvlucht hij op gouden zomerdag de hoog-gemuurde menschengangen van straten en stegen om de ozonrijke bosch lucht in te ademen, met haar wonderdoende dennengeuren of de zilte zeelucht met haar opwekkende prikkelingen. Dan vaart er nieuwe kracht in hem. Dan snuift hij vernieuwing van natuurlijk leven op. Wandelingen, die hem in de stad zouden vermoeden, tellen niet mee. Zijn rieken is aan de frissche vrijheid der natuur en het wekt in hem blijheid.

Wanneer daar iemand van zwak gestel bezwijnt, is het niet zelden voldoende een flacon met opstijgende geuren te openen, ze bij het reukorgaan te brengen en de vale gelaatskleur verandert, de oogen zoeken, de mond vraagt. De zwakke is weer bij. Dat deed het rieken aan het weldadige, verdampende vocht.

Wanneer gij een kamer moet binnengaan, waar de atmosfeer is bedorven, dan bevochtigt gij een doek met sterk riekende vloeistof, houdt die voor den mond en gij verriicht, waartoe gij anders niet in staat zoudt zijn geweest.

In den reuk word u een machtig vermogen gegeven, om uw geest te vernieuwen, uit bewaste-loosheid te doen wederkeeren, tegen schadelijke invloeden te beschermen.

Met Zijn ontvangen en geboorte trad uw Heiland onze wereld in.

Onze wereld, waar het geestelijk veel muffter en benauwender is dan naar het natuurlijke in de smalste sloppen der groote wereldstad op windstille, blakerenden zonnendag.

Onze wereld, waar de sterkste van geest, door de uitademingen der zonde bevangen, als in verdooving nederliet.

Onze wereld, waar de pestlucht onzer misdaden hangt, die zich over de aarde verbreidt, maar daardoor niet ijler wordt, maar zich gedurig ver-dicht.

Onze wereld, dat groote leprozenhuis.

Onze wereld, die reusachtige barak van besmettelijke ziekten van de walgelijkste soort.

Daar moest uw Jezus binnengaan.

Daar moest Hij een taak volbrengen, niet gedurende eenige oogenblikken, maar gedurende jaren en jaren, van de kribbe tot het kruis.

Hoe was het mogelijk, dat Hij, de zuivere, de Gezonde van ziel, het daar kon uithouden?

Jesaja geeft het antwoord: En Zijn rieken zal zijn in, of liever, aan de vreeze des Heeren.

Daar hebt gij een der geheimen van het Midelaarswerk van uw Meester.

Vredig kon Hij liggen in den voederbak van het beest, in een plaats niet voor menschen bestemd, in een ver van aangename atmosfeer.

Want Zijn rieken was aan de vreeze des Heeren.

Rustig kon Hij rondwandelen tusschen hen, die niet in Hem geloofden, die Hem nawierpen met roffenden laster, die op Zijn weg lagen opgestapeld als ontbindende lijken.

Want Zijn rieken was aan de vreeze des Heeren.

In vast vertrouwen liet Hij Zich verzoeken door den gifbrakenden duivel, hoorde Hij aan de bedwelmende woorden van den sluipmoordenden Ver-leider.

Want Zijn rieken was aan de vreeze des Heeren.

Met zaligen glimlach kon Hij de zondars ontfangen en met hen eten, kon Hij in het gezelschap verkeerden van hoeren en tollenaars. Hij bleef onbesmet en afgescheiden van de zondaren.

Want Zijn rieken was aan de vreeze des Heeren.

Hij kan Zich ook over u heenbuigen, u opnemen en dragen in Zijn armen, u den kus der gemeenschap geven, al zijt gij nog zoo vervuld, al is uw ziel één etterende wonde.

Want Zijn rieken is en blijft aan de vreeze des Heeren.

Hij draagt dat reukwerk in Zich.

Het is niet gegoten in aardusflesch, waarvan eerst de hals moet worden stukgeslagen, opdat de geuren uitvliegen en den mensch van buiten af opwekken.

De opwekking en vrijwaring tegen smet, kwam bij Hem van binnen uit.

Behoorde tot Zijn persoonlijkheid.

Daarom was Hij ook voor besmetting onvatbaar. Daarom kon Hij voor geen bezoeking bezwijken. Het reukwerk, dat in Zijn ziel brandde, was de vreeze des Heeren.

De mystieke gesteldheid, waardoor Hij als Zoon alles intuïtief wilde doen, wat den Vader welbehaaglijk kon zijn.

De teere godsvrucht, die alles mijdt, wat God zou bedroeven en niets durft ondernemen, dat de goedkeuring van den Heilige niet zou wegdragen.

De heilige macht, die wijsheid baart en tot onstraffelijken wandel bekwaamt.

Die vreeze, de vrucht des Geestes, werd Hem geschonken zonder mate.

Die vreeze vulde Zijn zieleheilichdom geheel.

Daaraan riekte Hij.

En zoo kon Hij onder ons wonen.

Wie nu de zalving van den Heilige heeft, heeft ook iets van dat reukwerk.

Zijn ziel is er niet vol van.

Helaas neen.

Maar 't is er.

Het brandt.

Het riekt.

Anders kondt gij de verdorven wereld niet in. Anders kondt gij in het lichaam der zonde geen dag langer blijven.

Nu wel.

Wel hebt gij bezorgd te zijn om toch steeds aan die vreeze des Heeren te rieken.

Indien die vreeze ontbreekt, dan ontbreekt de zalving, dan ontbreekt u Christus, dan ontbreekt u Bethlehem. Dan hebt gij te bedelen om kind te worden in het geboren Kindeke van den Kerstdag.

Maar als ge dan, met de vreeze des Heeren aan gedaan, in de wereld komt, snuift dan niet op de onzalige lucht van uw zondelijken aard, die rag binnen uit opwalm.

Het inleven in het Kerstfeest make u meer be-dreven om voor den ondraaglijken stank uit uw innerlijk, uw ziele-reukorgaan buiten werking te stellen, maar het in beweging te laten brengen door de heerlijke vreeze des Heeren.

Dat zal ook gebeuren, wanneer gij u in beslag laat nemen en in beslag genomen wordt door den Geest van Christus.

Hij zal u meer en meer gelijkvormig maken aan het Beeld van Hem, Wiens rieken was aan de vreeze des Heeren.

HEPT.

KERKELIJK LEVEN.

De loochening der Gemeene Gratie.

V.

In Amerika is onder de Gereformeerde broeders ernstig geschil gerezen over het leerstuk van de Gemeene Gratie.

Er zijn er, die meenen, dat deze leer onschrijftelijk is en daarom de Gemeene Gratie loochenen.

De stand van de kwestie wordt uiteengezet in de brochure van Dr J. K. van Baalen: „De loochening der Gemeene Gratie, Gereformerd of Doopersch“.

De van Baalen ziet in dit geschil een beginselstrijd tusschen Calvinisme en Anabaptisme en meent, dat in Hollandsche kringen in Amerika nog maar al te veel van den Dooperschen zuurdeesem te bespeuren valt.

Om onze lezers voor te lichten, volgen we den schrijver op den voet.

We wenschen echter deze zaak geheel los te maken van de Jansen-kwestie.

Ook werpen we ons niet als scheidsrechter tusschen de Amerikaansche broeders op.

Daarom blijven hun personen buiten geding.

Zij, die in Amerika de Gemeene Gratie loochenen, zetten de uitspraken van godgeleerden als Kuyper en Bavinck, in deze kwestie eenvoudig op zij en beloven daarbij niet steeds het verschuldigde respect.

Voor hen is het Noachitische Verbond een verbond van particuliere genade.

Ook wordt volgens hen, het leven der wede-gehoorte niet gedragen door het leven uit de schepping. Evenmin is ook het verbond der bijzondere genade aan alle zijden omringd door een algemeene genade, gelijk een kern door haar holster.

Er bestaat, zoo gaan zij verder, geen genade, die in het bloed van Christus en in den natuurlijke mensch is er van vatbaarheid voor genade in het hart geen sprake.

Tot den natuurlijke mensch vloeien wel uitwendige zegeningen, welke voor den geloovige bestemd zijn, af, maar die zegeningen verkeerden voor hem in een vloek.

Daartegen nu brengt Dr van Baalen zijn le-zwaren in. Hij ontkent rationalisme in de redeneering zinner tegenstanders. Maar vooral legt hij hun te laste een eenzijdige theologie, die alleen uitgaat van de leer der uitverkiezing.

Met de voorbeelden van Farao's dochter en de bekeering der Ninevieten op de prediking van Joni wil hij aantoonen, dat de gaven Gods aan de o-wedergeborenen, dezen niet nog goddeloosder maken.

Hij meent in de loochening der Gemeene Gratie te herkennen, de dwaling van het Anabaptisme, waaraan de praktijk van de „mijding“ onafschiedelijk verbonden was.

Het zou jammer zijn, indien dit geschil in ons Amerikaansche Kerken op scheuring uitliep. Daarom magte men zich in zijn uitspraken, verketterde eland niet te spoedig, zegge liever, dat iets in de Anabaptische leer ligt, dan dat men het als Anabaptisme brandmerkt en houdt rekening met de inkonsequentie, welke bij de tegenpartij duidelijk zichtbaar zijn en waartoe blijkt, dat men bij het Anabaptisme niet wil uitkomen.

Waar ligt de eigenlijke fout bij de broeders die in Amerika de leer der gemeene gratie loochenen? Naar het ons voorkomt hierin, dat zij zich het begrip „genade“ niet goed hebben doorgedacht.

Hier komt het weer uit, welke fijne voelheeren Kuyper bezat.

Het was alsof hij, toen hij zijn werk over de „Gemeene Gratie“ opzette, voorvoelde, dat uit het naar vorenbrengen van dit geloofstuk der Calvinistische reformatie een geschil kon rijzen als nu werkelijk gerezen is.

Vandaar, dat hij de terminologie, die reeds burgerrecht verkregen had, niet het minst door Bavinck's rede over de „Algemeene Genade“, ter zijde schoof en daarvoor de ietwat zonderling aandoch de benaming „Gemeene Gratie“ aanbeval.

Hij vond zelf deze uitdruckswijze wel wat verouderd.

Maar hij rechtvaardigt in zijn Inleiding zijn keuze in dezer voege:

„Dat we desniettemin de uitdrukking: algemeene genade meden, en „gemeene gratie“, d.i. „gratia communis“ hoven deze reeks als afschreven, is ter afsnijding van misverstand. Zoo

licht kon he-toch weer b-en alzoó b-particulieEr wordt va-misbruik gen-made mee be-niet het ge-is alleen de-zelfs aan de-niet dan met-zeft hij: „Ze-zichzelf geer-en is daarom-dan de parti-dit nu, bij-vrak uit ha-voorkoming-liger, ont in-derde uitdu-communis-godgeleerden,meene gra-Daar „alge-wilde hij voe-eenigermate-algemeene v-Door „getu-hij uitdrukke-verschilt van-gevallen trit-Gratie toe-toekenis dan-aligin grati-lets zaligma-Hij had o-kunnen zette-moedigheid g-vaten des-koren. Zoo-of God, wille-bekend make-heeft de va-bereid“.

Verdraag-ondat dit v-God betrekk-met de gelo-Maar voor-zeggen.

Misschien-Amerikaanse-vervallen.

Toch zou-on misverst-genade hier-Dat men-deren ons na-worden van-niet. Maar r-wel van he-der bijzonde-leggen.

Ofschoon-cipieel verse-der gemeen.

En wel d-wordt gegev-van beide g-Genade v-ling met re-Dat zagen-heid in.

En wij zo-en ander g-No leent-„genade“ er-Reide was-Mogelijk a-den had ove-vatting zijn-Maar toc-zichzelf ree-Onk het

En Calvij-Op Calvij-Bavinck.

Hij heeft-Maar eer-voegd.

Hij nam-bijzondere g-Bavinck.

Niet eng-Hij onder-noemen tus-God bewa-aan hen, d-Het sprec-daarbij in-nis, welke-Nu weten-ontgaan is-verwondere-heidshalve.

Maar hoe-om de ged-ontwikkeler-Alleen zij

wereld niet in der zonde geset

an toch stoel ken.
an onthrekt
stus, dan ou
te bedelen on
indeke van de

des Heeren aan
dan niet op de
aard, die van

de u meer be
stank uit en
ten werking te
laten brengen
n.
gij u in beslag
wordt door den
mig maken aan
n was aan de

HEPP.

Gratie.

meerde broeders

leerstak van de

leer onschuldig

Gratie loochenen

rdi uiteengezet is

en: „De loochening

rd of Doopersch

il een beginselstrid

me en meent, dat

nika nog maar a

turidensen te be

n, volgen we den

ak geheel los b

idsrechter tuschen

buiten godins.

Gratie loochenen

erden als Kuyper

nvoudig op zij en

rschuldigde respect

Verbond een ver

leven der wede

n uit de schepping

byondere genade

algemeene genade

ir.

geen genade, dan

den natuurlijke

oor genade in de

elen wel uitwendig

ovige bestend aan

ren voor hem is

l Baalen zijn be

in de redeneering

legt hij hun in

die alleen ontga

o's dochter en de

rediking van Iona

Gods aan de ee

godelooseren maken

er Gemeene Gratie

het Anabaptisme

ing" onafscheidelij

lit geschied in on

ing uitliep. Daaren

verkottene elander

t iets in de An

men het als An

rekening met de

eigenpartij duidelij

dat men bij de

le broeders die

ratie loochenen

lat zij zich het

doorgedacht

fijne voelthoren

werk over de

ide, dat uit het

fsstuk der Cal

kon rijzen als

, die reeds bu

minst door Ba

licht kon het vermoeden insluipen, alsof we nu toch weer bedoelden, dat de genade aller was, en alzoo het vaste fundament, dat de genade particulier is, weer poogden los te wrikken. Er wordt van dat „algemeene“ genade zoo licht misbruik gemaakt, alsof er zaligmakende genade mee bedoeld ware, en dat is toch volstrekt niet het geval. „Zaligmakend“ in volstrekten zin is alleen de particuliere, persoonlijke genade, en zelfs aan de Verbondsgenade komt deze eernaam niet dan met zeker voorbehoud toe. En iets verder zegt hij: „Ze (n.l. de algemeene genade) draagt op zichzelf geen enkele zaligmakende kiem in zich, en is daarom van een geheel andere natuur dan de particuliere of de Verbondsgenade. En daar dit nu, bij het spreken van „algemeene genade“ vaak uit het oog wordt verloren, scheen het ter voorkoming van misverstand en verwarring veiliger, om in den titel de anders wel wat verouderde uitdrukkingswijze te doen herleven, en het communis gratia der eens Latijn sprekende godgeleerden, over te zetten door: van de gemeene gratie.“

Door „algemeene“ te vervangen door „gemeene“ wilde hij voorkomen, dat men deze leer ook maar eenigermate vereenzelvigen zou met de dwaling der algemeene verzoening.

Door „genade“ te wisselen voor „gratie“, wilde hij uitdrukken, dat de particuliere genade absoluut verschilt van de algemeene. Dat „genade“ in beide gevallen principieel moet worden onderscheiden.

Gratie toch heeft onder ons veel ruimere beteekenis dan particuliere genade. Wanneer de Koningin gratie verleent, zal niemand denken aan iets zaligmakends.

Hij had ook in de plaats der „gemeene gratie“ kunnen zetten: de lankmoedigheid Gods. Die lankmoedigheid gaat, volgens de Schrift, ook over de „vaten des toorns“, over hen, die niet zijn verkoren. Zoo leest men b.v. in Rom. 9:22: „En of God, willende Zijn toorn bewijzen en Zijn macht bekend maken, met vele lankmoedigheid verdragen heeft de vaten des toorns, tot het verderf toe bereid“.

„Verdraagzaamheid“ leende zich hiertoe minder, omdat dit woord in de Schrift, wanneer het op God betrekking heeft, juist in verband wordt gezet met de geloofvigen.

Maar voor „lankmoedigheid“ viel nog iets te zeggen.

Misschien zouden daardoor de bezwaren der Amerikaansche broeders zelfs voor een groot deel vervallen.

Toch zou het, dunkt mij, niet goed zijn, alleen om misverstand uit den weg te ruimen, de term genade hier prijs te geven.

Dat men daardoor den taalschat, welken de vaders ons nalieten, zou aanspreken en oorzaak zou worden van onze verarming, ware nog het ergste niet. Maar men zou aan het recht verstand, zoo wel van het geloofstuk der algemeene als dat der bijzondere genade, hindernissen in den weg leggen.

Ofschoon particuliere en algemeene genade principieel verschillen, hebben ze toch iets met elkander gemeen.

En wel dit, dat door die woorden te verstaan wordt gegeven, hoezeer de mensch op de gaven van beide geen recht heeft.

Genade vormt in beide gevallen een tegenstelling met recht.

Dat zagen onze taalsmedende vaders naar waarheid in.

En wij zouden niet gaarne willen, dat dit door een ander gebruik van woorden werd verduisterd.

Nu leent zich het Engelsch tot de speling van „genade“ en „gratie“ niet.

Beide worden weergegeven door „grace“.

Mogelijk zou, wanneer het Engelsch twee woorden had evenals onze taal, niet langzamerhand misvatting zijn ontstaan.

Maar toch, ook het woord „genade“ valt op zichzelf reeds te handhaven.

Ook het Latijn kent maar één woord: gratia.

En Calvijn paste dit in beide gevallen toe.

Op Calvijn beroepen zich dan ook Kuyper en Bavinck.

Hij heeft de algemeene genade het eerst geleerd.

Maar eerlijkheidshalve moet er nog iets bijgevoegd.

Hij nam de tegenstelling tusschen algemeene en bijzondere genade in anderen zin dan Kuyper en Bavinck.

Niet enger, maar juist ruimer.

Hij onderscheidde in wat wij de gemeene gratie noemen tusschen algemeene en bijzondere genade.

God bewees volgens hem bijzondere genade ook aan hen, die niet waren uitverkoren.

Het spreekt vanzelf, dat hij „bijzondere genade“ daarbij in 't geheel niet opvatte in de beteekenis, welke wij er aan geven.

Nu weten wij niet, of dit aan Kuyper en Bavinck ontgaan is (wat bij hun enormen arbeid niet te verwonderen zou zijn) of dat zij er voorzichtigheidshalve over hebben gezwegen.

Maar hoe dit ook zij, het is wel de moeite waard om de gedachte van Calvijn op dit punt nader te ontwikkelen.

Alleen zij hier reeds opgemerkt, dat Calvijn's op-

vatting niet de loochenaars der gemeene gratie in het gevele komt, maar hen nog meer in het gedrang brengt.

— Het motief der aanvaarding.

Door een onzer kerkelijke bladen werd over de aanvaarding van het „beginsel“ der eigen inrichting bij de Vereeniging der kerken op zulk een wijze geredeneerd, als zou ieder Gereformeerde dat beginsel nu ook van harte moeten zijn toegedaan. En wanneer dat niet het geval is, zou hij tegen het besluit der Synode van 1892, dat in 1892 bevestigd werd, in den kerkelijken weg bezwaren moeten inbrengen.

Deze redeneering nu sluit niet.

Zeker, de kerken hebben het beginsel der eigen inrichting aanvaard.

Dat zeggen de Acta.

Maar de kerken hadden daarbij niet alle hetzelfde motief.

Laten wij dit met een voorbeeld trachten duidelijk maken.

Een jonge man en een jonge vrouw zijn voornemens zich in het huwelijk te begeven. De vrouw staat er echter op, om haar zuster in huis te nemen. De man heeft daarlegen bezwaren, die hem niet te ontnemen zijn. Maar men moet toch tot een besluit komen en zoo aanvaardt de bruidgom wat de bruid als haar plicht beschouwt, maar wat hij zoo niet kan gevoelen. Het huwelijk wordt gesloten. De schoonzuster trekt mee in de woning van het jonge paar. De man houdt zich trouw aan de overeenkomst. Wanneer anderen hem raden de schoonzuster toch uit huis te doen, komt hij er tegen op. Hij zegt het als zijn plicht te beschouwen haar huisgenoot te doen blijven. Hij spreekt dus evenals zijn vrouw van plicht. Toch verstaat hij er iets anders onder dan zij. De vrouw acht het haar liefdeplicht.

Bij den man vloet de plicht voort uit de aangegane overeenkomst. Beide zijn ieder op eigen wijze ervan overtuigd, dat de schoonzuster in huis hoort.

Nu trekke men dit beeld niet tot in alle details door en leide daaruit b.v. niet af, dat de Theologische School voor de kerken uit de Doleantie een lastig schoonzusje was, dat men gansch geen liefde wilde betoonen en alleen maar duldde. Trouwens, in het besproken geval zou het den man terecht onwel worden geduid, wanneer hij zijn schoonzuster liet voelen, dat zij een indringster was, die hij liever kwijt zou zijn. Dat zou geen eerlijke naleving zijn van de verbintenis, voor het huwelijk aangegaan.

Men houde het derde van de vergelijking goed in het oog.

Niemand zal beweren, dat de kerken uit de Doleantie uit zichzelf het „beginsel“ huldigden van de eigen inrichting der kerken voor de opleiding van de Dienaren des Woords. Zij zagen natuurlijk het liefst, dat de Theologische School zich oploste in de Theologische Faculteit. Daarover behoeft niet lang geredeneerd te worden.

Toch begrepen zij, dat de kerken uit de Scheiding zeer aan haar School waren gehecht. En toen dan ook als huwelijksvoorwaarde werd gesteld, dat de Theologische School niet zou verdwijnen, maar het beginsel der eigen inrichting zou worden gehandhaafd, namen zij daarmee genoegen.

Daarop mocht de Vereeniging niet afspringen.

Wij dat nu zeggen, dat zij plotseling tot het „beginsel“ der eigen inrichting waren bekeerd en tot de overtuiging kwamen, dat op grond van Gods Woord de kerk zelf voor de opleiding harer dienaren zorg heeft te dragen in dien zin, dat zij een eigen opleidingsschool daarvoor moet onderhouden?

Dat zou al een zeer haastige, oppervlakkige bekeering zijn geweest.

Het zou al te naïef zijn zoo iets te meenen.

Sommige kerken wilden uit eigen, vrije overtuiging het „beginsel“ der eigen inrichting gehandhaafd zien. Andere daarentegen uit overtuiging, dat het ter wille van een goed huwelijk niet anders mocht.

Tweeërlei motief alzoo.

En dat tweeërlei motief hield tot op heden stand.

Men kan de Theologische School warme liefde toedragen; niet dulden, dat er aan de handhaving van het „beginsel“ wordt getornd en toch de meening zijn toegedaan, dat er geen Goddelijk bevel aan de kerk is gegeven om zelf zulk een inrichting in stand te houden.

Wij vermoeden zelfs, dat verreweg de meerderheid in onze kerken zoo denkt.

Maar dat tweeërlei motief maakt praktisch geen verschil.

Allen zijn het er over eens, dat voor de Theologische School goed moet worden gezorgd.

Alleen, men bindt niemands conscientie aan een zeker Goddelijk bevel van een eigen inrichting.

— Plagiat op den kansel.

Vroeger beluisterde men nog al vaak de klacht, dat predikanten niet eigen, maar anderers werk op den kansel brachten.

Die tijd ligt thans ver achter ons.

De verbeterde opleiding heeft hierin zeer stellig verandering ten goede gebracht.

Toch is de klacht nog niet geheel weggestorven. Een enkele maal bereiken ons geruchten, die al den schijn van betrouwbaarheid hebben.

Wel zijn 't geen preeken meer van Van Oosterzee en Groenewegen, die meer of minder omgewerkt worden voorgedragen.

Men is wat handiger geworden.

't Zijn de minder bekende preekbundels, waaruit dan bij voorkeur wordt geput.

Wilt ge een staaltje?

Er is een gemeente, waar men weinig kranten leest. Van nieuwe uitgaven neemt men zoo goed als geen notitie. Een bundel preeken verschijnt, zonder dat iemand ervan hoort. Dominee brengt ze op den kansel. Misschien wel eenigszins gewijzigd. Maar zonder afwijking van de volgorde, iemand van buiten komt op het dorp. Hij heeft de preeken gelezen. Men spreekt hem van de mooie stoffen, die dominee den laatste tijd behandelt. De bezoeker begrijpt. Hij voorspelt, dat op den volgende Zondag over dezen tekst zal worden gepreekt en een week daarna over dien. En.... 't komt uit.

Nog een ander voorbeeld?

Iemand, die zijn vijfentwintig jarig ambtsjubileum reeds achter den rug heeft, houdt een preek van Hoedemaker, waarschijnlijk wel omgewerkt, maar dan toch met het versje van een onzer oude dichters er in.

Waarom zouden we nog duidelijker spreken?

Het is natuurlijk ons doel niet iemand voor het front te brengen.

Maar wel meenen we ernstig te moeten waarschuwen.

't Zijn zeldzame gevallen.

Dat willen we niet vergeten.

Maar die mogen zelfs niet voorkomen.

In een tijd, waarin de opleiding te weinig geeft, kan men er soms de voorkeur aan geven, dat een prediker liever goede preeken van een ander levert, dan onbeholpen werk van zichzelf.

Toch mag er ook dan zelfs niet in gerust.

Hoeveel te minder nu.

Als de boodschap des Heeren maar in de ziel brandt, dan heeft ieder prediker, al beschikt hij niet over vijf talenten, wel wat te zeggen.

De hooge roeping gezant van Christus te zijn brengt, als ze wel beseft wordt, vanzelf bezieling mee. Dan kan men zich niet vinden in de woorden van een ander, maar men moet in eigen woorden verkondigen de groote werken Gods.

Daarenboven... men strooie zich geen zand in de oogen. Men wane niet, dat 't voor de gemeente verborgen blijft. Een of twee keer kan het goed gaan, maar 't komt toch uit. En dan is zoo'n die naar het respect in zijn gemeente kwijt. In den regel maakt men het hemzelf niet het eerst bekend, wat men ontdekte. Maar men past in verkeerden zin toe het: zegt het der gemeente.

Zoo wordt de prediking met onvruchtbaarheid geslagen.

En dat zal mede van de hand des Dienaars geëischt worden.

In dezen ernstigen tijd sta ieder prediker op zijn post, al bevindt zich die ook in afgelegen dorp of vereenzaamd stedeke.

Het geklank des Konings zij bij hem.

HEPP.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Socialisatie of Bedrijfsorganisatie.

VI.

Na het referaat van Mr. Gerinandy, dat onderscheidene ernstige bezwaren tegen de socialisatie-gedachte inbrengt, is ter sprake gekomen de vraag naar het privaatrecht. Deze vraag wordt door de Roonschen en met name door prof. Aengenent zoo beantwoord, dat de privaateigendom is overeenkomstig het natuurrecht. Verschillende tegenwerpingen worden door hem bestreden.

Het vorige artikel besloot ik met de opmerking, dat al wordt door Prof. Aengenent de privaateigendom verdedigd, en niet beroep op Thomas van Aquino deze vorm van bezit de principieel en eenig juiste geacht, dit standpunt alteminst een onbeperkt en onbegrensd gebruik van het privaatrecht toelaat. Ten opzichte van het gebruik predikt Rome geen absolute vrijheid, en het is reeds Thomas geweest, die in dit stuk den weg heeft gewezen. Hij heeft reeds in zijn Summa theologiae geleeraard, dat wat het gebruik betreft, de mensch de uitwendige goederen niet als eigendom moet beschouwen, maar als „gemeen, zoodat hij ze gemakkelijk mededeelt aan anderen, die gebrek hebben“. Deze grondgedachte is ook door de latere roomschen gepropageerd geworden, en in 't bijzonder moet hier de naam genoemd van Vrijheer von Ketteler, bisschop van Mainz, en lid van den deutschen rijksdag, die voor de sociale actie al zijn krachten heeft ingespannen. Hij is een der eersten geweest uit Rome, die den strijd aanbond tegen het liberalistische individualisme, en het wagen durfde om in den bloeitijd der oude